

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG.411.005.07.2016

R/16/003

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

R/16/003 – Wykonywanie przez gminy województwa lubuskiego zadań w zakresie nadzoru nad funkcjonowaniem zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze.

Kontroler

Zdzisław Szafrąński, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/9/2016 z dnia 28 kwietnia 2016 r.

Jednostka kontrolowana

Urząd Gminy Santok, ul. Gorzowska 59, 66-431 Santok (dalej: *Urząd* lub *Gmina*).

Kierownik jednostki kontrolowanej

Pan Józef Stanisław Ludniewski, od 01.12.2014 r. Wójt Gminy Santok (dalej: *Wójt*).
Do¹ 30.11.2014 r. Wójtem był Pan Stanisław Zbigniew Chudzik.

(dowód: akta kontroli, str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna²

Gmina przekazała Związkowi Celowemu Gmin MG-6 w Gorzowie Wielkopolskim (Związek) m.in. zadania w zakresie nadzoru nad funkcjonowaniem zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina nie posiadała pełnej wiedzy o funkcjonowaniu tego nadzoru, sprawowanego przez Związek w odniesieniu do zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w Gminie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

1.1. Z danych GUS na 31.12.2014 r. wynika, że:

- liczba ludności Gminy Santok wynosiła 8.157 osób,
- z instalacji wodociągowej korzystało 90,8% ogółu ludności,
- z instalacji kanalizacyjnej korzystało 32,7% ogółu ludności,
- w Gminie były dwie oczyszczalnie ścieków, 1.124 zbiorniki bezodpływowe oraz 36 przydomowych oczyszczalni ścieków.

1.2. Gmina jest członkiem Związku Celowego Gmin MG-6 w Gorzowie Wielkopolskim (cyt. Związek), działającego na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym³ (dalej: ustawa o samorządzie gminnym).

W regulaminie organizacyjnym Urzędu⁴ zapisano, iż do zadań referatu gospodarki komunalnej, rolnictwa i ochrony środowiska Urzędu należy m.in. prowadzenie spraw

¹ Od 22 listopada 2010 r.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Dz. U. z 2016 r. poz. 446.

⁴ Zarządzenie Nr 27 Wójta Gminy Santok z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego dla Urzędu Gminy Santok, zmienione zarządzeniem Nr 37 Wójta Gminy Santok z dnia 16 czerwca 2015 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego dla Urzędu Gminy w Santoku.

związanych z realizacją zadań Gminy wynikających z przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵ (dalej: ustawa o utrzymaniu czystości).

Do zadań kierownika referatu należy m.in. nadzór nad przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi w zakresie odprowadzania ścieków na terenie Gminy, prowadzenie współpracy ze Związkiem w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

W zakresie czynności inspektora ds. gospodarki odpadami wyszczególniono m.in. następujące obowiązki pracownika: - prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych, - prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków, - wydawanie z urzędu decyzji ustalających obowiązek uiszczenia opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych, - wydawanie przedsiębiorcom zezwoleń na prowadzenie działalności polegającej na opróżnianiu zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, - prowadzenie w formie elektronicznej ewidencji ww. zezwoleń.

W kontrolowanym okresie, tj. od początku 2014 r. do czasu zakończenia czynności kontrolnych, pracownik Urzędu nie realizował ww. zadań.

(dowód: akta kontroli, str. 5-21, 148-156)

W zakresie czynności Sekretarza Gminy zapisano, że należy do niego m.in. opracowywanie projektów i zmian regulaminu organizacyjnego Urzędu oraz ustalanie zakresów obowiązków pracowników.

Podczas niniejszej kontroli NIK:

- Wójt zarządzeniem nr 28 z 17.05.2016 r. nadał regulamin organizacyjny Urzędu (uchylono poprzednio obowiązujący regulamin organizacyjny), który nie zawiera ww. zadań ustalonych dla przedmiotowego referatu;
- Sekretarz Gminy przygotował, a Wójt Gminy zatwierdził dla ww. inspektora nowy zakres czynności, który nie zawiera ww. zadań ustalonych dla tego pracownika.

(dowód: akta kontroli, str. 7-30, 153-156 175-185)

Sekretarz Gminy wyjaśnił, m.in. że:

- zapisy w regulaminie organizacyjnym Urzędu w ww. zakresie zostały zamieszczone przez przeoczenie. W związku z przekazaniem tych zadań do Związku Celowego Gmin MG-6 w Gorzowie Wlkp., Gmina nie prowadziła już tych zadań. W rzeczywistości chodziło o współpracę Gminy ze Związkiem w tym zakresie i dlatego wykreślono te zadania z regulaminu organizacyjnego Urzędu i w nowym regulaminie organizacyjnym zapisano, że Gmina współpracuje w tym zakresie ze Związkiem;
- zapisy w zakresie czynności ww. pracownika w przedmiotowym zakresie zostały zamieszczone przez przeoczenie. W związku z przekazaniem tych zadań do Związku, Gmina nie prowadziła już tych zadań. W rzeczywistości chodziło o współpracę Gminy ze Związkiem w tym zakresie i dlatego wykreślono te zadania z zakresu czynności pracownika i w nowym zakresie czynności zapisano, że inspektor współpracuje w przedmiotowym zakresie ze Związkiem.

(dowód: akta kontroli, str. 197-198)

1.3. Stosownie do zapisów Statutu Związku w jego skład wchodzi 6 gmin (m.in. Gmina Santok). Do zadań Związku w dziedzinie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków należy m.in.: - prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej, - prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej, - prowadzenie ewidencji umów zawartych na odbieranie ścieków bytowych od właścicieli nieruchomości w celu kontroli wykonywania przez właścicieli

⁵ Dz. U. z 2016 r. poz. 250.

nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy, - udzielanie zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, - kontroli wypełniania określonych w zezwoleniu warunków, - prowadzenie sprawozdawczości w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i nadzór nad sprawozdawczością prowadzoną przez przedsiębiorców.

W kontrolowanym okresie Gmina wpłacała na konto Związku kwartalne składki członkowskie w wysokości łącznej: w 2014 r. – 232.551 zł, w 2015 r. – 234.088 zł. Środki te były przeznaczone na realizację przez Związek na rzecz mieszkańców Gminy Santok zadań m.in. w dziedzinie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków.

(dowód: akta kontroli, str. 22-27, 39-42, 115-137, 157-158, 191-192)

W 2014 r. Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gorzowie Wielkopolskim (PWIK) obsługiwało dostawę wody i odbiór ścieków sanitarnych z miejscowości Wawrów i Czechów, w 2015 r. dostawę wody i odbiór ścieków z miejscowości Wawrów i Czechów oraz dostawę wody do 5 miejscowości Gminy. W 2014 r. Gminna Spółka Wodno-Ściekowa w Lipkach Wielkich (Spółka) obsługiwała dostawę wody i odbiór ścieków z miejscowości Gralewko oraz dostawę wody do 10 miejscowości Gminy, w 2015 dostawę wody i odbiór ścieków z miejscowości Lipki Wielkie (z 3 obiektów) oraz dostawę wody do 5 miejscowości Gminy.

(dowód: akta kontroli, str. 167, 199-204)

1.4. W badanym okresie Gmina nie dofinansowywała mieszkańcom kosztów zakupu przydomowych oczyszczalni ścieków.

(dowód: akta kontroli, str. 157-158)

1.5. Stosownie do art. 3 ust. 3 ustawy o utrzymaniu czystości, na gminy nałożono obowiązek prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. W kontrolowanym okresie w Urzędzie nie prowadzono ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, Gmina nie posiadała planu rozwoju sieci kanalizacyjnej – zadania w tym zakresie zostały określone dla Związku.

(dowód: akta kontroli, str. 157-158)

W 2014 r. Związek przesłał do Urzędu Gminy Santok dwa pisma oraz Urząd przesłał do Związku dwa pisma w sprawach objętych kontrolą NIK (zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków). I tak:

1) Pismem z 01.04.2014 r. Związek wystąpił do Gminy o przesłanie zezwolenia wydanego Gminnej Spółce Wodno-Ściekowej w Lipkach Wielkich na prowadzenie działalności usługowej polegającej na opróżnianiu i transporcie nieczystości ciekłych oraz o wykaz podmiotów zajmujących się odbieraniem i transportem nieczystości ciekłych z terenu Gminy Santok. W odpowiedzi na ww. pismo Urząd poinformował Związek, że oryginały przedmiotowych decyzji Urząd przesłał do Biura Związku wraz z pismem z dnia 21.11.2013 r.

2) Pismem Związku z 25.07.2014 r. poinformowano Urząd m.in., że: „(...) Dnia 20.09.2013 r. zostało przesłane pismo do Urzędu Gminy w Santoku dotyczące przekazania całości dokumentacji związanej z prowadzeniem działalności z zakresu nieczystości ciekłych. Z wymienionymi powyżej dokumentami nie został przekazany wykaz zbiorników bezodpływowych znajdujących się na terenie Gminy Santok, a co za tym idzie nie można było przystąpić do sporządzenia aktualnego wykazu zbiorników bezodpływowych nie posiadając pierwotnego dokumentu, na którym można byłoby się oprzeć, pomimo iż do dnia uchwalenia Statutu ZCG MG-6 (...) niniejsze zadanie należało do gminy (...), gmina miała obowiązek prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe (szamb) oraz ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków. W związku z powyższym nie posiadamy przedmiotowego wykazu zbiorników bezodpływowych z terenu gminy Santok. Tym samym zwracamy się o przekazanie ewidencji zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe z terenu gminy Santok.”

W odpowiedzi na ww. pismo poinformowano Związek m.in., że Urząd: „(...) nie prowadził do tej pory ewidencji, ze względu na brak szczegółowej dokumentacji, wiedzy oraz indywidualnych

zgłoszeń mieszkańców w żądanym zakresie, niezbędnych do jej przygotowania. Takowy wykaz musiałby zostać sporządzony wyłącznie z przeprowadzonej wizji w terenie lub na podstawie wniosków składanych przez właścicieli nieruchomości, deklarujących występowanie na terenie ich posesji odpowiednio zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Tut. jednostka jest natomiast w posiadaniu jedynie opracowanej listy w formie tabelarycznej, określającej zestawienie zakończonych, a tym samym odebranych obiektów budowlanych w latach 2012-2013 (budynki mieszkalne jednorodzinne), których warunkiem oddania do użytkowania było posiadanie przedmiotowego zbiornika z przeznaczeniem na gromadzenie nieczystości ciekłych (...).” W załączeniu wykazano ogółem 93 budynki oddane do użytkowania w latach 2012-2013 posiadające 93 zbiorniki bezodpływowe (nie przekazano Związkowi wykazu zawierającego przydomowe oczyszczalnie ścieków).

(dowód: akta kontroli, str. 157-166)

Z informacji Związku wynika, że prowadził on ewidencję zbiorników bezodpływowych z terenu Gminy Santok, w której wyszczególniono 94 zbiorniki bezodpływowe znajdujące się w 10 miejscowościach, przy czym brak było w tej ewidencji danych o zbiornikach bezodpływowych znajdujących się w 5 miejscowościach Gminy Santok (Baranowice, Górki, Lipki Małe, Ludziszewice, Mąkoszyce) oraz, że Związek prowadził ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków z terenu Gminy Santok, w której wyszczególniono 50 takich oczyszczalni (ewidencja obejmowała wszystkie, tj. 15 miejscowości Gminy).

(dowód: akta kontroli, str. 31-38, 51)

Wójt wyjaśnił, że: nie posiadałem pełnej wiedzy o braku w Związku Celowym Gmin MG-6 w Gorzowie Wlkp. kompletnej ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Santok. Braki w ewidencji wynikały z nieprzeprowadzenia w okresie wcześniejszym tej ewidencji w Urzędzie Gminy Santok i nieprzekazania takiej ewidencji do Związku Celowego Gmin MG-6 w Gorzowie Wlkp. W konsekwencji Związek nie dysponuje pełnymi danymi o liczbie tych urządzeń na terenie Gminy, co w sposób zasadniczy ogranicza ich kontrolowanie przez Związek. Deklaruję, że będę wymagał od Związku zaprowadzenia pełnej ewidencji ww. urządzeń na terenie Gminy Santok.

(dowód: akta kontroli, str. 193-196)

1.6. W kontrolowanym okresie zostały przeprowadzone przez Lubuskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (LWIOŚ) kontrole dotyczące działalności: 1) oczyszczalni ścieków w Gralewie, 2) oczyszczalni ścieków w Lipkach Wielkich.

Ad 1) Decyzją LWIOŚ z 11.04.2014 r. ustalono dla Gminnej Spółki Wodno-Ściekowej w Santoku do 31.05.2015 r. termin usunięcia naruszenia polegającego na wprowadzaniu do ziemi ścieków z oczyszczalni ścieków w Gralewie bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego. W protokole kontroli LWIOŚ z 15.06.2015 r. zapisano, że podczas kontroli stwierdzono brak pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków z ww. oczyszczalni ścieków do środowiska. Decyzją LWIOŚ z 17.07.2015 r. wstrzymano użytkowanie instalacji ww. oczyszczalni ścieków, która m.in. przyjmowała ścieki dowożone taborem asenizacyjnym, eksploatowanej bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego i określono termin wyłączenia z eksploatacji – do 30.09.2015 r. W protokole kontroli LWIOŚ z 02.10.2015 r. zapisano, że wstrzymanie eksploatacji ww. oczyszczalni ścieków nastąpiło w terminie określonym w ww. decyzji LWIOŚ, a ścieki ze zbiorników bezodpływowych są dowożone taborem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków w Lipkach Wielkich.

(dowód: akta kontroli, str. 67-96)

Ad 2) W protokole kontroli LWIOŚ z 02.07.2015 r. zapisano, że podczas kontroli oczyszczalni ścieków w Lipkach Wielkich, która m. in. przyjmowała ścieki dowożone taborem asenizacyjnym, stwierdzono trzy naruszenia i zastosowano wobec kierownika referatu Urzędu pouczenia (za nieprzekazywanie wyników pomiarów prowadzonych

w związku z eksploatacją oczyszczalni Starości Gorzowskiemu oraz za pobór próbki ścieków osobiście, a nie przez laboratorium).

(dowód: akta kontroli, str. 97-114)

2. Egzekwowanie sporządzania sprawozdań kwartalnych przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych

Stosownie do art. 9o ustawy o utrzymaniu czystości, na przedsiębiorców nałożono obowiązek składania sprawozdań kwartalnych zawierających, m.in. informacje o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru Gminy. Do sprawozdania dołączane są wykazy właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem, przedsiębiorca zawarł umowy lub z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły.

W kontrolowanym okresie do Urzędu Gminy nie były składane przez przedsiębiorców przedmiotowe sprawozdania kwartalne - zadania te były przypisane do realizacji Związkowi.

Do zadań Związku w kontrolowanym okresie należało m. in.: - udzielanie zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, - kontrola wypełniania określonych w zezwoleniu warunków, - prowadzenie sprawozdawczości w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i nadzór nad sprawozdawczością prowadzoną przez przedsiębiorców.

Na stronie Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) Związku zapisano, że podmiot prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych jest obowiązany do sporządzenia kwartalnych sprawozdań i przekazanie ich Przewodniczącemu Zarządu Związku w terminie do końca miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczy. Ponadto zamieszczono na tej stronie m.in. wzór ww. kwartalnego sprawozdania, informację dotyczącą wypełniania wniosku o udzielenie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Związku oraz wzór tego wniosku, a także wykaz podmiotów świadczących usługi w zakresie wywozu nieczystości ciekłych.

(dowód: akta kontroli, str. 22-30, 157-158)

Z informacji Związku wynika, że: - na koniec 2014 roku 9 podmiotów posiadało pozwolenia na prowadzenie działalności na terenie Gminy Santok w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, natomiast na koniec 2015 roku 11 podmiotów, - w 2014 r. oraz w 2015 r. podmioty prowadzące ww. działalność na terenie Gminy Santok oraz innych gmin uczestników Związku przesyłały do Biura Związku sprawozdania kwartalne z ww. zakresu, jednak nie wszystkie sprawozdania były przysyłane terminowo. W przypadkach nie złożenia sprawozdań w terminie Związek pisemnie wzywał przedsiębiorców do złożenia takich sprawozdań.

(dowód: akta kontroli, str. 31-38, 51)

3. Nadzór nad sposobem pozbywania się nieczystości płynnych

3.1. W badanym okresie Urząd nie kontrolował częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych ani częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków – zadania te były przypisane do realizacji Związkowi. Trzy sprawdzenia przeprowadzone przez pracowników Urzędu na wnioski (skargi) innych podmiotów oraz osób fizycznych opisano w punkcie 3.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli, str. 56-66, 157-158)

3.2. Stosownie do art. 4 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości, na gminy nałożono obowiązek opracowania regulaminu utrzymania czystości i porządku na

terenie gminy, obejmującego swoim zakresem m.in. określenie częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości.

Uchwałą Rady Gminy Santok z 31.03.2014 r.⁶ zobowiązano właścicieli nieruchomości do regularnego opróżniania zbiorników bezodpływowych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych oraz zapisano, że nakazuje się odprowadzanie ścieków powstałych w wyniku produkcji hodowlanej bydła, trzody chlewnej i innych zwierząt do wydzielonych zbiorników bezodpływowych. W uchwale zapisano, że właściciele nieruchomości obowiązani są do pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości w sposób systematyczny, nie dopuszczając do przepełnienia się urządzeń do gromadzenia nieczystości ciekłych, gwarantując zachowanie czystości i porządku na terenie nieruchomości, co najmniej jeden raz na dwa miesiące. W ww. regulaminie nie zawarto zapisów dotyczących zasad i częstotliwości pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków.

(dowód: akta kontroli, str. 43-50, 186-190)

Wójt wyjaśnił, że: podczas kontroli NIK przesłano do radcy prawnego (i uzyskano jego pozytywną opinię) oraz przesłano do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gorzowie Wlkp. projekt zmian do ww. uchwały Rady Gminy, w którym określono m.in. zasady pozbywania się osadów z przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zawarto szczegółowe uregulowania dotyczące zbiorników bezodpływowych, w tym w szczególności w zakresie powiązania ilości zużytej wody z ilością produkowanych ścieków.

(dowód: akta kontroli, str. 193-196)

Z treści pisma PWiK z 15.10.2014 r. adresowanego do Związku (które do wiadomości zostało przesłane m.in. Wójtowi Gminy Santok) wynika, że PWiK uznało za nieprofesjonalne przeprowadzenie przez Związek kontroli zbiornika bezodpływowego w jednej z gmin należących do Związku. Kontrola nie pozwoliła na stwierdzenie, czy zbiornik bezodpływowy był szczelny, działania kontrolne były daleko niewystarczające i świadczą o braku zdolności Związku do zapewnienia właściwego utrzymania czystości i porządku w gminnej gospodarce ściekowej. Dodatkowo nie została przeprowadzona analiza porównawcza ilości zużytej wody w kontekście częstotliwości opróżniania szamba. Wnioskiem płynącym z analizy protokołu kontroli jest niezrozumienie przez Związek powagi sytuacji związanej z uzyskaniem dla Projektu „Uprządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na obszarze Związku Celowego Gmin MG-6” efektu ekologicznego na zakładanym poziomie. Zapisano także, że PWiK oczekuje od Związku drastycznego wzrostu zakresu i częstotliwości kontroli.

(dowód: akta kontroli, str. 142-147)

Z informacji Spółki wynika, że nie kontrolowała ona w badanym okresie opróżniania zbiorników bezodpływowych, ani pozbywania się osadów z przydomowych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenie Gminy Santok.

(dowód: akta kontroli, str. 168-169)

Z informacji PWiK wynika, że w 2014 ww. przedsiębiorstwo nie kontrolowało częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych, ani częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenie Gminy Santok.

W 2015 r. PWiK przeprowadziło: - 44 kontrole (41 zbiorników bezodpływowych i 3 przydomowych oczyszczalni ścieków) w Starym Polichnie, - 84 kontrole (79 zbiorników

⁶ Nr XXXVII/293/2014 w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Santok.

bezodpływowych i 5 przydomowych oczyszczalni ścieków) w Janczewie. Podczas kontroli stwierdzono brak umów na odbiór nieczystości płynnych oraz osadów ściekowych z firmami posiadającymi odpowiednie zezwolenia. Ponadto w większości przypadków stwierdzono brak dokumentów potwierdzających wywóz nieczystości płynnych oraz osadów ściekowych. Według oświadczeń właścicieli nieruchomości odbiór nieczystości płynnych oraz osadów ściekowych zlecany jest telefonicznie z częstotliwością dostosowaną do potrzeb. Kontrole ww. przeprowadzano na podstawie upoważnień przekazanych przez Związek Celowy Gmin MG-6, w związku z koniecznością ekologicznego rozliczenia projektu „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na obszarze Związku Celowego Gmin MG-6”.

(dowód: akta kontroli, str. 170-174)

Z informacji Związku wynika, że Związek nie kontrolował w 2014 r. na terenie Gminy Santok: - posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, - częstotliwości opróżniania tych zbiorników, - częstotliwości i sposobu pozbywania się osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków.

Z ww. informacji wynika, że w 2015 r. Związek, oprócz ww. kontroli prowadzonych z jego upoważnienia przez PWiK, skontrolował na terenie Gminy Santok: - 55 nieruchomości w Starym Polichnie i 172 nieruchomości w Janczewie (w 2 miejscowościach spośród ogółu 15 miejscowości Gminy). Kontrole te polegały na wysłaniu przez Związek do właścicieli nieruchomości wezwań do okazania umów i dowodów opłat za wywożone nieczystości ciekłe ze zbiorników bezodpływowych. Z ww. informacji wynika również, że w 2015 r. Związek skontrolował na terenie Gminy Santok: - 1 nieruchomość w Starym Polichnie i 1 w Janczewie (w 2 miejscowościach spośród ogółu 15 miejscowości Gminy) pod kątem podpisania umowy na opróżnianie przydomowej oczyszczalni ścieków z osadów oraz częstotliwości jej opróżniania (kontrole ww. przeprowadzano w obecności właściciela nieruchomości na podstawie upoważnienia udzielonego przez Zarząd Związku). Kontroli w 2015 r. nie przeprowadzano w Santoku.

(dowód: akta kontroli, str. 31-38, 51-55)

Wójt wyjaśnił, że: nie posiadałem informacji na temat ilości kontroli zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków z terenu Gminy Santok objętych kontrolami Związku. Niewielka ilość kontroli oraz nieobejmowanie kontrolami Związku pozostałych miejscowości Gminy (poza Starym Polichnem i Janczewem) spowodowały, że wystąpię do Związku z pismem o realizację przez Związek jego obowiązków w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli, str. 193-196)

3.3. W Urzędzie Gminy nie były przeprowadzane w 2014 r. oraz w 2015 r. kontrole zewnętrzne w zakresie realizacji zadań związanych z przedmiotem niniejszej kontroli NIK.

(dowód: akta kontroli, str. 157-158)

W okresie objętym kontrolą do Urzędu wpłynęły 3 skargi. I tak:

1) Wydział Dróg Powiatowych Starostwa Powiatowego w Gorzowie Wlkp. powiadomił Wójta o nielegalnie wykonanym podłączeniu kanalizacji sanitarnej z posesji mieszkańca Gminy do kanalizacji deszczowej ułożonej w pasie drogi powiatowej i wnosił o przeprowadzenie przez Urząd Gminy kontroli w tym zakresie. W odpowiedzi na ww. pismo Wójt poinformował Starostwo, że nieruchomości zostały objęte monitoringiem w tym zakresie, przeprowadzone oględziny wykazały zaprzestanie procederu nielegalnego odprowadzania ścieków do instalacji burzowej oraz poinformowano, że po przebudowaniu studzienek kanalizacyjnych zlikwidowane będą wszystkie zbędne

instalacje wodne do nich prowadzące, co wyeliminuje możliwość nielegalnego odprowadzania ścieków do kanalizacji deszczowej.

2) Od mieszkańców jednej z wsi wpłynęła do Urzędu skarga na prowadzenie przez mieszkańca Gminy nielegalnej działalności polegającej na wywozie nieczystości ciekłych z gospodarstw rolnych i ich wylewaniu na grunty rolne. Skierowano pismo do ww. osoby o zaprzestanie tej działalności z pouczeniem i zagrożeniem zastosowania sankcji. Ponadto przeprowadzono z tą osobą rozmowę.

3) Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu (RZGW) poinformował Wójta, że podczas wizji terenowej nad brzegiem rzeki Warty pracownik RZGW stwierdził strumień ścieków, które spływały do rzeki. Do pisma zostały załączone zdjęcia. W odpowiedzi na ww. pismo poinformowano RZGW, że strumień ścieków był doprowadzany do rzeki rowem melioracyjnym, do którego była również podłączona, wyłączona z użytkowania oczyszczalnia ścieków w miejscowości Gralewo. Po ostatecznym zamknięciu tej oczyszczalni do rowu spływać będzie jedynie woda deszczowa. Na dzień przeprowadzania kontroli i oględzin pracownicy Urzędu stwierdzili, że woda płynąca rowem melioracyjnym jest bezwonna i czysta.

(dowód: akta kontroli, str. 56-66)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 2014 r. i w 2015 r. kwartalne składki członkowskie za następujące kwartały były uiszczane przez Gminę po terminie płatności określonym w notach księgowych Związku, co stanowiło naruszenie przepisu art. 44 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷. Składki członkowskie w 2014 r. za: - I kwartał jedna wpłata w kwocie 29.670 zł 19 dni po terminie, - III kwartał cztery wpłaty w kwocie łącznej 114.270,75 zł, wszystkie po terminie (odpowiednio po terminie: 9, 34, 64 i 116 dni), - IV kwartał jedna wpłata w kwocie 58.137,75 zł 35 dni po terminie. Składki członkowskie w 2015 r. za: - I kwartał jedna wpłata w kwocie 58.522 zł 8 dni po terminie, - II kwartał jedna wpłata w kwocie 58.522 zł 26 dni po terminie. Z tytułu ww. wpłat na konto Związku dokonanych po terminie Gmina nie uiszczala odsetek.

(dowód: akta kontroli, str. 22-27, 39-42, 115-137, 157-158)

Wójt wyjaśnił, że: Opóźnienia we wpłatach na konto Związku miały miejsce wtedy, gdy Skarbnikiem Gminy była inna osoba. Skarbnik Gminy nie informował mnie, że Gmina ponosi lub będzie ponosić negatywne konsekwencje wpłat ww. składek po terminie. Dopilnuję, aby składki były wpłacane na konto Związku terminowo i w pełnej wysokości.

(dowód: akta kontroli, str. 193-197)

2. Stosownie do treści art. 6 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (obowiązującego od 13.10.2005 r.): rada gminy określa, w drodze uchwały, górne stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi, o których mowa w ust. 1 (za usługi wykonywane przez gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych).

Wójt Gminy zarządzeniem nr 53/2014 z 29.08.2014 r. (wydanym wyłącznie na podstawie art. 30 ust. 2 pkt 3 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, że do zadań wójta gminy należy w szczególności gospodarowanie mieniem komunalnym) ustalił cenę za nieczystości płynne dostarczane samochodami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków w Lipkach Wielkich w wysokości 5,63 zł. Oczyszczalnią ww. zarządzała Gmina (Związek nie był inwestorem budowy ww. oczyszczalni, nie została ona także przekazana Związkowi, Spółce, ani PWiK).

⁷ Dz. U. z 2013 r. poz. 885, ze zm.

Stawka ww. obowiązywała do wejścia w życie uchwały Nr VII/52/15 Rady Gminy Santok z 29.04.2015 r. (wydanej na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ww. ustawy o samorządzie gminnym – stanowiącym, że do wyłącznej właściwości rady gminy należy stanowienie w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady gminy, oraz art. 6 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości – stanowiącym, że rada gminy określa, w drodze uchwały, górne stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi, o których mowa w ust. 1) w sprawie ustalenia górnej stawki opłaty za nieczystości płynne dostarczane samochodami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków w Lipkach Wielkich (stawkę ustalono w wysokości 6,40 zł). Przedmiotowa uchwała Rady Gminy weszła w życie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego, tj. 20.05.2015 r. i obowiązywała do 31.01.2016 r.

Stawka ustalona ww. zarządzeniem Wójta obowiązywała od 29.08.2014 r. do 19.05.2015 r. Kompetencja w tym zakresie i w tym okresie należała, zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 ww. ustawy, do Rady Gminy Santok, a nie do Wójta Gminy.

(dowód: akta kontroli, str. 138-141)

Wójt wyjaśnił, m.in. że: zarządzenie ww. było wydane przez poprzedniego Wójta. Kompetencje w ww. sprawach należą do rady gminy i deklaruje, że rada będzie w przyszłości ustalać stawki opłat za usługi polegające na opróżnianiu zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych do oczyszczalni ścieków w Lipkach Wielkich (podobnie jak ustalała to wcześniej, podczas mojej kadencji, jako Wójt Gminy Santok). Ponadto Wójt wyjaśnił, że: jestem członkiem Zarządu Związku Celowego Gmin MG-6 w Gorzowie Wlkp. oraz członkiem Zgromadzenia Związku. W najbliższym czasie podejmę działania mające na celu realizację przez Związek jego zadań w odniesieniu do zaprowadzenia pełnej ewidencji ww. urządzeń z terenu Gminy Santok oraz w odniesieniu do realizacji zadań kontrolnych Związku w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli, str. 193-196)

IV. Wniosek

Wniosek pokontrolny

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸ - zwanej dalej *ustawą o NIK*, biorąc pod uwagę działania podjęte w toku kontroli, wnosi o: terminowe wpłacenie kwartalnych składek członkowskich do Związku Celowego Gmin MG-6.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku*

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 9 czerwca 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontroler
Zdzisław Szafrąński
główny specjalista kontroli państwowej

Wicedyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis